

Нови Сад

БРОЈ
13За уредништво одговара
МИОДРАГ ВЛ. ЈОВАНОВИЋУРЕЂУЈУ
МИОДРАГ ВЛ. ЈОВАНОВИЋ
ДУШАН ЧАМПРАГЗа власника и издавача одговара
ДУШАН ЧАМПРАГГОДИНА
XIV

ИСТОРИЈАТ ПИТАЊА ВОДОВОДА И КАНАЛИЗАЦИЈЕ У НОВОМ САДУ

Поводом Ваших написа о појединим комуналним и урбанистичким питањима града Новог Сада, у којима сте се заиста исцрпно позабавили свима појединошћима у погледу делатности градске општине, на један потпуно непристасан начин, објективно; али, признати морам, у појединим питањима са недовољно потребних података, без којих приказивање извесних питања не би имало ону сврху и онај успех, који иначе сама по себи заслужују. Случај на пример, са питањем водовода и канализације, где недостаје оно битно сазнање, да се о томе мислило и на томе радило још пре тридесет и више година. С тога ћу се ја, за сада, у главном на томе питању и задржати, упуштајући Ваша излагања подацима о свима фазама кроз које је оно прошло.

Предрадње за изградњу водовода и канализације у Новом Саду отпочете су још 1904 године, када је град позвао стручњака Ђулу Стили-а из Будимпеште, да за град Нови Сад изврши претходну студију за градњу једног водовода и да на основу тих студија поднесе конкретан предлог. Ђула Стили је у новембру исте године поднео свој предлог, у коме је изнео геолошке формације новосадског тла и предложио, да се предрадње отпочну са бушењем бунара на Каменичкој Ади, јер је претпостављао, да ће се на томе месту добити употребљива вода у довољној количини. Град је усвојио овај предлог и извођење је поверио Ђули Стили-у. Од 25 октобра до 3 децембра 1905 год. избушено је на том месту један бунар и 12 ком. бушених рупа за истраживање тла. Том приликом је утврђено, да се испод целог острва протеже један слој шљунка од 2 метра, а пумпање је показало, да има довољно воде, нашта је до 21 децембра 1905 избушено још 7 бунара. Пробно пумпање отпочело је 29 јануара 1906 и трајало је даноноћно све до 18 марта исте године. Бунар је дао код 3 метра депресије попречно дневно 1080 кубних метара воде. Сви подаци су званично утврђени и учртани у графиконе. Испитивање воде извршено је у хемијском лабораторијуму у Будимпешти и засебно у здравственом отсеку Министарства Унутрашњих Послова. Резултати ова два испитивања су опречни, јер је хемијски лабораторијум пронашао, да у тој води има амонијака и сулфата, те да услед тога није употребљива. Здравствени отсек није исказао ни амонијака, ни сул-

Изјава г. Дра Бранислава Бороте, адвоката и до-
скорашињег градоначелника, а поводом наших написа о
комуналним и урбанистичким проблемима Новог Сада.

фата, те је нашао да је вода употребљива. У погледу тврдоће воде установљено је, да је тврдоћа 33 немачка степена.

Пошто се испоставило, да ово није дунавска вода, већ подземна, Ђула Стили је предложио, да се одустане од даљег бушења бунара, већ да се хитно спроведе покушај за чишћење воде од жељеза и у случају повољног резултата, да се коначно напусти идеја снабдевања са водом из артеских бунара или Дунава, а да се пројекат и прорачун за водовод изради на основу воде са каменичке Аде, — но пре довањања коначне одлуке по овим предлозима, да се саслуша још један стручњак.

На основу овога предлога замолио је Градски Савет Ђулу Фаркаша саветника Министарства Пољопривреде и Вода за стручно мишљење. Ђула Фаркаш је предложио, да се настави са пробним бушењем до 75 метри дубине на каменичкој Ади, на футошком острву, у Новом Саду уздуж футошког и пиршког хатара од Дунава на север линијом преко сомборске жељезничке пруге — канала Кр. Александра до Србобранског пута.

Бушењем ових бунара утврђено је, да се у дубини од 50 до 55 метри налази водовосни слој од 1'5—2 метра, а на дубини од 72—75 метри водовосни слој од 2—4 дебелине.

На основу добивених података, а након саслушања многобројних стручних мишљења град је у сопственој режији наставио ове предрадње све до 1911 године, када је од 18 маја до 19 октобра те године извршио стално пробно пумпање пробног бунара на Клиси, којом приликом је контролисан водостај подземне воде, сви подаци су званично белажени, а уједно и анализа воде извршена.

Тек на основу ових испитивања одлучила се Градска Управа, да снабдевање са водом осигура из дубоких бунара на Клиси, те је 1912 године издала пројектовање водовода и канализације за град Нови Сад инжињеру Др. Имри Форбат-у професору универзитета.

Питање изградње водовода и канализације у Новом Саду после ослобођења припремљено је одлуком Градског савета Број 25201-925, којом је одобрен спремљени елаборат на основу планова, израђених по инжи-

њеру Др. Имру Форбату, проф. Универзитета у Б. Пешти.

У ванредној скупштини проширеног Градског савета, одржаној 30 маја 1927 године, упућен је градски савет да распише јавну оферталну лицитацију и да у објави лицитације нагласи ово: „пошто грађанство града Новог Сада жели изградити водовод и канализацију без нарочитог зајма, позивају се понуђачи, да као концесионари оставе своје понуде са тачном ознаком времена, после којег ће ове направе прећи у искључиво власништво града, ознаком утврђене суме коју град има годишње осигурати концесионару и начин по којем ће град ово осигурање спровести“. Рок ове лицитације био је одређен за 16 август 1927 године, али није предата ни једна понуда.

После тога је Градски савет поново расписао лицитацију за 30 новембар 1927 године, али је и та остала безуспешна, ма да су одлуком Градског проширеног савета бр. 424-адм. 50698 од 31 октобра 1927 услови за полагање кауције знатно олакшани.

Након обављених градских избора и конституисања прве изабране Градске управе, месеца фебруара 1928 год. пријавили су се поново неки предузимачи из иностранства и молили су за дозволу, да могу проучити планове и предрачунае за водовод и канализацију, те су на основу тих проучавања ставили предлог и молили, да могу своје понуде поднети и без расписа лицитације, а с обзиром на већи број заинтересованих предузећа молили су и то, да се сви заинтересовани позову на поднашање таквих понуда. Градско техничко одељење је на то писмено позвало све предузимаче, који су се до тада интересовали за изградњу водовода и канализације у Новом Саду, да до 15 маја 1928 поднесу понуде према условима скупштинског решења од 30 маја 1927 године. Пошто се на заказани дан пријавило шест предузимача, који су том приликом молили да се распише јавна лицитација, то је градски муниципални Одбор својом одлуком број 221-адм. 19404 од 18 маја 1928 године овластио Градски савет, да распише II јавну оферталну лицитацију.

На II лицитацији, одржаној 30 јуна 1928 године поднеле су понуде 3 фирме:

1. Богдан и друг, са предрачуном сумом од 86,056.034 динара, са четвртгодишњом отплатом од 2,694.251 динара, и роком концесије 12 и по година т. ј. од 1-XI-1928 до 30-IV-1941 године.

2. Бечен Антал, са предрачуном сумом од 88,508.000 дин., са четвртгодишњом отплатом од 2,610.986 динара и роком концесије од 12 и по година, т. ј. од 1-XI-1928 до 30-IV-1941 године, и

3. Грађевинско предузеће „ЛИД“, са предрачуном сумом од 82,665.740 динара, са четвртгодишњом отплатом од 2,970.785 динара и роком концесије од 10 година, т. ј. од 1-VIII-1929 до 1-VIII-1939 год.

Осим ових предрачуних сума тражили су понуђачи за предрадње и пројектовање: први 12,312.014 динара; други 14,249.760 динара; и трећи 11,140.447-48 динара, а за непредвиђене накнадне радове 17,100.019 дин.; 13,276.200 дин. и 20,630.458 динара.

Градски муниципални Одбор својом одлуком број 477 адм. 40596 од 22 октобра 1928 год. одбио је подвешене понуде с разлога, што су услови ових понуда неприхватљиви и материјални терети, који су скопчани са овим понудама превелики и неподношљиви, а градски Савет је позван, да изради нов конкретан предлог уз сарадњу Одбора за проучавање понуда за изградњу водовода и канализације.

Пошто Градски Одбор није могао постићи, да водовод и канализацију у Новом Саду осигура издавањем концесије, то се морао тражити нов начин, по коме би се могло доћи до остварења ових неодложних градских потреба. Спровођење инвестиције од 80—100.000.000 динара наједанпут, показало се немогућим због премалених прихода уз нормално оптерећење грађанства, као због великих губитака на редовним и интеркаларним каматама.

Зато се дошло до закључка, да треба излучити из пројекта нову канализациону мрежу и са водоводом упоредно изградити само главни сабирни канал са коначном пумпом иза кланице, јер би инвестиција за ове радове изнема највише 50.000.000 динара и годишњи ануитет максимум 5.500.000 динара, који би нашао покриће у приходу водовода и још би преостало годишње од тога прихода милион динара за постепену изградњу канализације.

То је одлучио градски муниципални Одбор својом одлуком бр. 201/адм. 43012 од 25 јула

1929 године када је решио, да се од изграђеног елабората за водовод и канализацију за сада изгради само водовод и главни сабирни канал са коначном каналском пумпом иза кланице, а да се остала каналска мрежа изгради постепено из сувишка прихода водовода и расположивих кредита, а да би се могли радови за изградњу водовода и главног сабирног канала извршити уз готов ровацијом и јавном оферталном лицитацијом само за радове, овлаштен је Градски Савет, да хитно поведе преговоре за један зајам од 50.000.000 динара, с тим, да услове зајма и услове за распис лицитације за извршење ових радова предложи Градском Одбору на одобрење.

Дана 15 јануара 1930 године стигла је Граду понуда једног лондонског друштва, која је расправљана у скупштини Градског Одбора дне 27 фебруара 1930 и 4 јуна 1930 године, али до споразума није могло доћи, већ су настављени преговори са Државном Хипотекарном Банком, која је ставила у изглед, да ће Граду моћи дати зајам. На основу тих преговора Градски Одбор је на својој скупштини, одржавој дне 29 новембра 1930 године под бр. 338/адм. 52210 решио, да се подигне зајам у износу од 60 милиона динара и овластио Градски Савет, да у смислу Правилника за задужење код Државне Хипотекарне Банке поднесе све потребне формуларе и податке, те да положи прописне таксе за трошкове, процене градских имања. Уједно је стављено у дужност Градском Савету, да припреми све, што је потребно, за распис међународне оферталне лицитације, како би се могла одржати офертална расправа најдаље три месеца након дефинитивног одобрења зајма, а да се за извршење радова може искористити до 1 јула 1931 године десет милиона, до 1 јануара 1932 године даљих десет милиона, до 1 јула 1932 године даљих двадесет милиона, до 1 јануара 1933 године даљих десет милиона, и коначно, до 1 јула 1933 године осталих десет милиона динара.

Ову одлуку је Градски Савет поднео 29 децембра 1930 год. Банској Управи на одобрење. Међутим, Банска Управа је тражила, да се поднесу и планови, на основу којих се има изградити водовод и канализација. Пошто је томе налогу удовољено, Кр. Банска Управа је вратила цео предмет с упутством од 15 VIII 1931, да се предложени пројекат водовода за град Нови Сад не може узети у разматрање и оцену, јер му недостају ови битни подаци и документа: 1) технички опис, 2) хидраулични прорачун главног вода и разводне мреже, 3) уздужни профил, 4) анализа цена, 5) предмер радова; затим се наставља: „Пошто је овај пројекат израђен још 1914 године, када су прилике града Новог Сада биле друкчије него ли данас, то би требало овај пројекат преиспитати: а) дали се на пројектовани начин уопште може снабдети данашњи Нови Сад са свом потребном количином воде, б) да ли је

снабдевање водом путем артезијских бунара најрационалније решење, када постоји могућност искористивати дунавску воду у неограниченој количини, било директно из реке Дунава, било из дилувијалних наслага Дунава; в) да ли постоји солучија за изградњу водоспрема (резервоара) уместо водоторње, с обзиром, да је Петроварадин постао саставни део града, чије увисине доминирају са цка 40 до 50 метара изнад насеља и г) да ли пројектована разводна мрежа одговара данашњем броју и густоћи становника. Напред означена питања имала би се проучити путем једне стручне комисије образоване од стране Сената Града Новог Сада, који би по томе одредио специјалну секцију за допуну односно измену тог пројекта у духу данашњих потреба града Новог Сада. Што се тиче извршења канализације одвојено од водовода, оделење се с тим слаже, али у томе случају треба пројекат канализације претходно допунити са техничким извештајем, хидрауличним прорачуном каналске мреже, уздужним профилима сваке каналске гране, анализом цена и предмером радова, као и специјалним техничким условима, како би се тај пројекат могао узети у ревизију и надлежно одобрити пре почетка рада“.

Градски одбор је 16 септембра 1931 год. својом одлуком бр. 346/адм. 38555/1931 у свему удовољно горњем наређењу и одредио из сувишка закључних рачуна из 1930 године потребне кредите: 1) за бушење нових пробних бунара 60.000 дин., 2) за пробно пумпање из бунара на Клиси 115.000 дин., 3) за извештај 5.000 дин., 4) за стручну комисију и то професора Милана Нешића, Фајлића и Емануела Спичека 100.000 дин., 5) за специјални одељак за израду планова 160.000 дин. Ову одлуку је одобрило Министарство Финансија под бројем 79 336/1 од 21 јануара 1932, што је код града примљено 20 фебруара 1932, а већ 5 марта 1932 Градски Савет је под бр. 7374/адм. 1932 наредио њено извршење.

Од предвиђеног кредита утрошено је за 1) пробно пумпање 89076 дин., 2) за стручну комисију 98.300 дин. и 3) за израду планова 78.102 динара. Укупно 265.478 динара, те је под бројем 6849 од 7 фебруара 1934 године потпуно нови елаборат поднесен путем кр. Банске управе Министарству Грађевина.

Претставком од 16 јуна 1936 год. градско поглаварство је затражило под бр. 37.488/адм. 1936, да се послови око ревизије поднесених пројеката привремено обуставе и да се кратким путем врате, да би градско поглаварство могло одмах приступити преради истих. Краљ Банска управа је под бр. 18.185 од 14 јула 1936 вратила тражени елаборат градском поглаварству на надлежност“.

То је истина о целом питању и чињенице су неоспорне. Остало је произвољно.

ДА ЛИ ЗНАТЕ,

ДА КЊИЖАРА

„СЛАВИЈА“

има све савремене КЊИГЕ?

У спомен Срдану Увалићу

— Смрт српског народног учитеља, кога је пред мађарским судом оптужио наметнути патријарх Герман Анђелић —

У поведељак 22 марта о. г. сахрањен је на Алмашком гробљу у Новом Саду *Срдан Увалић*, учитељ у пензији, који је пуних 39 година вршио дужност просветног радника у нашем народу а уз то био увек један од најодлучнијих бораца за народна права. Умро је у 86 години живота свог а може се рећи за њега, да је уснуо сном праведника. Он се својски одужио својем народу радећи неуморно у школи и ван школе за опште добро — и одранивши четири сина и две кћери, који у раду за народ иду стопама свога бабе. Бог му је пак дао и ту радост, да види и праунукад.

† Срдан Увалић

По природи својој био је Срдан Увалић скроман али када је била реч о народу и његовим правима, био је ватра жива. Као чврст карактер није скретао с правог пута нити се плашио претњи. Зато се још у доба Светозара Милетића прочуло његово име у нашем народу а истрајао је и у борбама, које су вођене на челу са Јашом Томићем. Родом је био из Новог Св. Ивана у Банату, али је учитељевао у Бачкој, најпре у Товаришеву, затим у Кули а завршио је у Лалићу, где је радио 25 година. Свуда је оставио најлепшу успомену не само као учитељ него и као народни борац.

Нарочито се пак прочуо у нашем народу поводом тужбе, коју је против њега поднео код мађарског суда у Кули злогласни патријарх Герман Анђелић, кога је цар и краљ Франа Јосиф силом своје власти наметнуо за патријарха православних Србима — иако је он, Франа Јосиф, био римокатолик, а Герман Анђелић није добио у српском народно-црквеном сабору више од 11 гласова, док су његови противници, најпре популарни будимски владика Арсеније Стојковић, а за њим и плашчански владика Теофан Живковић добили по 53 гласа. Франа Јосиф хтео је по сваку цену Германа Анђелића — и он га је силом своје власти наметнуо.

Ово насиље Фране Јосифа примљено је у нашем народу са највећим огорчењем, које је обувело и Срдан Увалића као и све родољубиве Србе. Десило се пак, да је Срдан Увалић на

десетак дана после објављеног именовања Германа Анђелића за патријарха отишао на црквену славу у Товаришево, где у приватном друштву дошло до оштрих речи због тог именовања, а из тих оштрих речи изродила се парница, која је прославила Срдан Увалића у нашем народу као неустрашивог борца. О томе је у 30 броју Милетићеве Заставе (7 марта 1883 године по новом календару) изишао овај допис:

В — Из Сомборске околине (*Процес Анђелића против учитеља Увалића*). 4 фебруара прочитана је код Кулског кр. суда пресуда највишег т. ј. трећестепеног суда, донесена на тужбу наменованог патријарха Анђелића против кулског народног учитеља Срдана Увалића, кога је исти због клевете и увреде части тужио.

Како се до данас није нашло вештије перо да ову ствар на јавност изнесе, то ћу ја, уколико ми је та ствар позната, да је саопштим.

Г. Срдан Увалић био је прошле, 1882 године, 25 јануара у Товаришеву код својих пријатеља о црквеној слави. Код тамошњег администратора Стевана Протића десио се у друштву са познатим поп Петром Сентиванским, који одмах по клерикалском обичају поче грдити и свакојаким називати народњаке. Тиме је исти изазвао Срдан Увалића на препирку, који је по својој нарави ватрен бранилацавтономије као и своје народности. Може бити да је стога том приликом мало опорије говорио против поступка јерархије а на име против поступка наменованог патријарха; но подли и ниски духови оклеваташе г. Срдан Увалића тако, да га је овај (Герман Анђелић) због клевете и увреде части Кулском краљевском суду тужио.

Првостепени суд осуди оптуженог због увреде части — која би се у том састојала, што су сведоци посведочили, да је оптужени приликом препирања рекао, да наменовани патријарх мора имати образ као опанак, када се је против воље народне наменовања примио — на 200 форинти новчаве глобе; тужба због клевете није била уважена. Краљевска табла ову пресуду потврди, али највиши суд смањивши ову новчаву глобу са 200 фор. на 50 фор., те је оптужени исти дан по публиковању највише пресуде морао 50 фор. платити.

Тужитеља (Германа Анђелића) заступао је кулски одветник Карољ Корбаји а оптуженог је бранио одветник и српски песник Мита Поповић; сведоци су били: поп Стеван Протић, Данило Перишић и Тодор Георгијевић, парох обровачки.

Ако ми цењеном уредништву у свом цењеном листу места даде, постараћу се, да цео ток ове борбе у верном преводу на јавност изнесем (С драге воље ћемо примити и молимо Вас да нам што пре пошаљете. Ур.) јер врло карактерише осветни

дух наименованог (Германа) а још боље поводљивост за својим улицима, који се тиме хоће код њега у милост да увуку, што друге народне и поштене људе оклеветавују и опрљују.

Тако је у Застави 1883 године приказана парница Германа Анђелића против Срђана Увалића али нисам нашао у њој обећани опис тока те парнице у верном преводу. Можда се писац из неких разлога предомислио. Али овај допис је довољно осветлио карактер народног борца Срђана Увалића, која је потпуно заслужио да му се очува спомен у нашем народу.

Нека му је слава — и вјечно памјат! Д. М. Клицић.

Са седнице Трговинског одсека Трговинско-индустријске и занатске Коморе у Новом Саду

У уторак 23. о. м. одржана је под претседништвом г. Станка Лазића пленарна седница Трговинског одсека Трговинско-индустријске и занатске Коморе у Новом Саду.

Г. Др. Славко Станић, гл. секретар Коморе поднео је на седници опширан извештај о раду Коморе о свима важнијим трговачким питањима, као и о одредбама Финансијског закона за 1937-38 год. који је усвојен од стране Народне скупштине. Напоменуто је нарочито да је у вези са завођењем заједничке бановинске трошарине на фабричку обућу и одело Комора већ предузела потребне мере код меродавних да се не уважи плаћање те трошарине на залихе у трговачким радњама.

У вези са извештајем о раду Коморе по питањима нашег извоза Одсек је поново нагласио потребу јединственог вођења наше трговинске, а нарочито спољно-трговинске политике.

Пошто је установио, да су све чешћи случајеви изигравања законских прописа у вези са номиналним постављањем пословођа у трговачким радњама, Одсек је решио, да се поштри поступак приликом издавања коморских уверења за обављање трговачких радња путем пословођа.

Поводом гласова да се намеравају подићи возарински ставови од стране Речног бродарства Одсек се једнодушно изјаснио против тога повећања, пошто би свако повишење тих возаринских ставова значило ново знатно оптерећење привреде нарочито у подунавским крајевима.

У вези са питањем усавршавања нашег трговачког подмлатка израђен је план одржавања стручних течајева за трговце и трговачке помоћнике.

На крају је Одсек донео решења о тражењу измене прописа за одашиљање поштанских пакета, укидања таксе за наредбенице, снижења трошарине на бензине, као и по другим актуелним питањима.

Нови Сад и земаљска изложба

Г. Павле Поповић-Пециђа

Проблеми Новог Сада, као бановинског центра и велике, многољудне вароши разноврсни су и многобројни. Питање њиховог решења захтева не само система у раду, већ и веома много прегнућа, напора и материјалних жртава. Постепено, из малог и неразвијеног града, током година, ницао је, део по део нов град, са новим насељима и кварталима, ширећи се уз дуж и попречно, која изградња је изазивала и прилагођавање увођењу све нових и нових институција за развијање економске, привредне, комуналне, културне и административне делатности.

Ту, на томе развијању нашег града, одлучну реч није имала само комунална политика, већ и воља, љубав и разумевање грађана, јер за велика и успешна стварања приватна иницијатива је онај услов, без кога се не може. И ма да она у нашем граду још увек није постигла свој пуни изражај, ипак је допринела многим решењима, која да су чекала редован пут не би никад угледала краја. Но и ако показује све јачу тенденцију, она још увек није у стању да да онај пуни полет, али то није зато што неће и не може, већ нема ко да је поведе, организује, да јој помогне и да подстрека кроз признање досадањег рада.

Као први доказ постојања приватне иницијативе на нечем што је не само корисно, већ и вредно поштовања и пунога признања јесте остварење и постојање сталне међународне и земаљске изложбе у Новом Саду. То је установа чија је потреба безусловна и која у нашем граду има све предуслове подизања националне привреде, пољопривреде и економије на овај завидни ниво, који она у пуној мери заслужује.

Треба погледати такве установе не само у иностранству, већ и код нас у Загребу и Љубљани. Њихово оправдање лежи у побудама њиховог постојања и организовања, јер широм отварају врата новим пословима, излажу и проперирају нове проналаске наше техничке и привредне радиности уопште, омогућује најшири лични додир међу привредницима и дају подстрека за нова стварања.

И та институција створена је приватном иницијативом и

одржава се њеном вољом и активношћу. У први мах у скромним размерама, да би из године у годину узимала све већи замах и све шире размере. Она сваке године нашем граду привлачи све више и више пословних лица и омогућује на првом месту свестрањиву, бржу и целисходиву размену добара, привлачује економску јакост и шири привредни саобраћај не само са свима крајевима наше Крајевине, већ и са иностранством.

Г. Др. Милош Петровић

Та иницијатива, приређује и ове године своју редовну изложбу. Изложбени одбор, на чијем челу стоје већ искусни и опробани наши привредници г. г. Др. Милош Петровић, Пециђа Павле Поповић, Вујић Сава, Ковачевић Душан и многи други има овога пута високу и пуно одговорности задају. Они ће је спровести и овога пута са успехом, јер су већ стекли искуства и утрли путе изложбе.

Г. Сава Вујић

Постепено, али сигурно и зналачки, са много труда и напора, не жалећи ни себе ни материјална сретства, потпомогнути разумевањем надлежних, они су Новом Саду, кроз сталну изложбу осигурали привредни значај и престиж у пуној мери. Изложба новосадска је из године у годину све већа, све посећенија, све успешнија.

Одбор је, може се рећи, питање материјалне стране за само извођење изложбе скоро у потпуности решио, али оно што му још недостаје, питање стално-Данас, када наш град показује тенденцију сталнога на-

претка и развика, једна оваква институција је неопходна и она се мора свим силама помагати. То је дужност не само грађана, већ и меродавних фактора, државе и општине. Треба изложбеном одбору пружити без икаквог ограничења и моралну и материјалну потпору да своје већ започето и скоро завршено дело крунишу оном, нога свог земљишта (простора) још не коначио. Но изгледа, да ће се ове године, после овогодишње изложбе и то питање коначно решити, откупом суседних земљишта, чиме ће се омогућити подизање сталних изложбених павилјона, преуређењем и модернизацијом већ постојећих и стварањем сталног простора наше изложбе, зашта су се годинама залагали, због чега и данас бдију и што треба да буде крајњи циљ не само њихов, већ и свију нас. Помозимо им, јер кроз њих помажемо себе, нашу привреду и развика нашег града.

Питање подизања споменика Краљу Петру Ослободиоцу и Краљу Александру Ујединитељу

Питање подизања споменика захвалности краљу Ослободиоцу и краљу Ујединитељу у нашем граду је, изгледа, овога пута у завршавању. Подизање споменика краљу Ослободиоцу протеже се већ годинама тако, да је, на велику жалост дочекало, да се решава заједно са питањем споменика и Краљу Ујединитељу.

Дуг захвалности одавно је прешао границе и крајње је време да се он испуни, у толико пре, што је тако рећи и најзабитивија паланка и много село већ то питање решило и споменике подигло.

Наш град нема ни једног споменика уметничке вредности, мада је он био међу првима, који је то питање требао и могао решити. Нећемо улазити у оцену разлога који су били сметња решењу тога питања, већ само констатовати, да је већ крајње време да се оно оствари. Недавно, одбор за подизање споменика нашим Великим Покојницима предложио је и усвојио, да се подигне заједнички споменик Краљу Ослободиоцу и Краљу Ујединитељу.

Ово и овакво решење има несумњиво свога пуног оправдања и треба га не само оправдати, већ и свесрдно помоћи.

Дуг захвалности Легендарноме Краљу Ослободиоцу и Вицешкоме Му Сину Краљу Ујединитељу, биће на овај начин у пуној мери испуњен подизањем заједничкога споменика, који ће као објекат имати не само своју историску вредност, већ и уметничку и служити нараштајима и поколењима као пример надчовечанских напора Оца и Сина, да остваре вековни сан нашег народа, Уједињење и Ослобођење.

Грађани Новог Сада! Покажите и овом приликом своје осведочено разумевање за родољубиве акције и оправдајте титулу „Атињана“, коју сте до сада с поносом и правом носили.

ХРИСТОС ВАСКРЕСЕ!

Свима својим прешилатницима, огласивачима и осталим читаоцима римокатоличке, евангеличке, реформатске, гркокатоличке и старо католичке вероисповести, Уредништво и Администрација листа „Нови Сад“ честита празнике Христовог Васкресења.

Оптерећење привреде и објекти оптерећења

Ми се данас налазимо у великом историском времену, и ова садашња епоха даће печат на долазеће прилике, догађаје и решења. Тај печат може бити добар, а може бити и рђав, јер све то зависи од мера, начина и погледа, који се употребљују и који доминирају у решавању проблема.

Наша привреда, специјално новосадска, па следствено, и војвођанска, трпи двоструку штетну ствар, а која се може лако отклонити. Наиме, она трпи један доста велики терет дажбина, који умањује њену рентабилност, а поред тога она трпи те дажбине на многе предмете које уопште не би требало оптеретити, или барем са минималним оптерећењем.

Многи објекти потрошње услед потребе за новцем, постали су такође и објекти дажбина, како самоуправних, тако и државних.

Међутим, то је нелогична фискална мера. Потрошни предмет, и то онај који је већ на домаку потрошача, мора бити ослобођен од свију кочница које коче потрошњу. Јер, у потрошњи лежи снага једне државе. Она држава где се много троши сапун, она држава где се у великим количинама троше ципеле, одећа, светлост, таква држава је економски врло јака.

Потрошња је, дакле, мерило економске јакости, а не не бити тек онда, када нема кочнице која би је спречавала.

Дажбине су несумњиво једна кочница за потрошњу. Оне се, дакле могу само изузетно дозволити и само за одређено и ограничено време и то онда када нема других начина и путева, да се дође до потребног новца за јавне финансије.

Но не пати и не болује наша привреда само због тога, што се потрошни артикли оптерећују са посебним наметима (трошарина, „такса на луксузне ствари“ и т. д.) који су директни терет артикла, него наша привреда пати и од начина на који се убирају ти намети.

Морамо признати, да су ови начини врло примитивни, те често пута видимо у пакси, да превоз робе из једне општине у другу, личи на прелаз робе из државе у државу.

На овај начин видљиво је, да треба тражити средства за убрање дажбина и то таква средства, која нису примитивна и која не би давала утисак, да су општински реони засебне државне територије.

На све ово ми из добре воље скрећемо пажњу меродавницима и молимо их да о свему овоме размисле.

Апел Удружење трговаца

Шефовима држ. и самоупр. надлежстава, прив. установа и предузећа

Последњих година на овамо, наилазимо на сваком кораку људе са торбама, коферима и пакетима, који идући од куће до куће, од надлешта до надлешта до надлешта, нуде на продају најравнореснију робу, почињући од штофова, па до сапуна.

То су ти т. зв. торбари, којима је рад по Закону о радњама забрањен; који не плаћају ни цару - цареву, ни Богу - божије и који овим радом угрожавају егзистенцију наших исправних трговаца, који сносе све терете.

Иако они знају, да је та врста пословања законом забрањена, они не превају да тај законски пропис и даље изигравају. Они су окретни и препредени, те су се због тога и законом предвиђене мере против њих показале неефикасним.

Да би се наш привредни живот отарасао инвазије ових штеточина, Удружење је решило да поведе најширу акцију за њихово истребљење.

У том циљу, Удружење апелује и на Вас, с најучтивјим молбом, да изволите подручном Вам особљу забранити куповину робе од торбара. Прво зато, што је ово торбарење законом забрањено, друго, што оно смета у пословању и задржава чиновништво од рада, а треће, што је у икс случајева доказано, да су многи и многи људи од тих торбара насамерени, јер су робу, коју код легалних трговаца могу такође купити, са 50—100% више платили.

Били би вам нарочити обавезни, ако би наредили једном Вашем намештенику, да у даном случају кад се појави у Вашем надлештву један торбар, одмах о том известити ово Удружење на телефон бр. 29 81.

Из Друштва „Фрушка Гора“

Излет посебним возом у Скопље и Јужну Србију, од 28-IV до 4-V о. г.

За време православних ускршњих празника биће изведено ово друштвено путовање да би се излетници из наших крајева могли поближе упознати са дивним крајевима нашег класичног Југа. Осим разгледања Скопља и околине, биће приређени излети све до Охридског Језера, а посетиће се и разгледати и сва упутна места: Тетово, Гостивар, Дебар, Струга, Битољ, Прилеп и Велес. Превозна цена за одлазак и повратак, за отстојање Београд—Скопље—Београд, износи свега око 200 динара. Благих програм овог излета објавићемо у своје време.

Новосадске вести.

— Г. Др. Антон Гргинчевић, нови касациони судија, ступио је на своју нову дужност. Госп. др. Гргинчевић је додељен на рад у грађанском већу.

— Г-ђица Дара Маринковић, учатељица из Новог Сада, кћи бавовинског инспектора г. Ђорђа Маринковића, верила се са инж. г. Карлом Ландхофером, инж. пољопр. одељења бан. управе у Н. Саду.

— Сава Оберкнежевић и Рајко Слеччевић ослобођени. У петак, 26 о. м. око 1 часа по подне претседник малог кривичног већа г. Коштуница саопштио је пресуду, у којој је рекао: Суд оптуженог Саву Оберкнежевића и Рајка Слеччевића ослобађа од оптужбе државног тужиоца.

— Г. Филил де Комон, трговински аташе при француском посланству у Београду, боравио је 19 о. мца у Новом Саду, где је дошао у додир са преставницима наше трговин. индустријске и занатске коморе.

— Гига Радоњић, инжињер Хигијенског завода положио је државни стручни испит.

— Верени. Г-ђица Олгица Ђаковић, ћерка г. Симеона Ђаковића и г. Стеван Влајков верени.

— О Међународној изложби у Паризу која се приређује маја месеца ове године, одржали су предавања г. г. Пол Бургоен, уредник листа „Еко де Белград“ и др. Иво Јованчевић, лекар из Београда. Предавање је било у свечаној сали трг. и индустр. Коморе напуњеној одабраном публиком привредника. Предавачи су, топло поздрављени, били веома занимљиви и исцрпни.

— Ј. Н. О. „Карађорђе“ приређује о православном ускрсу излет Дунавом до Видина, кроз Бердап посебним паробродом. За услове пута обратити се г. Лучићу Дејану, бавовинском инспектору.

— Руско-Српска заједница у Новом Саду одлучила је, да у Новом Саду подигне Спомен-цркву Њ. В. Блаженопочившем краљу Александру I Уједињитељу. Ова акција наилази на леп одзив.

— Хор донских козака долази 17 априла ове године поново у Нови Сад, где ће под вођством свога чувеног диригента г. Жарова приредити један концерт.

— Фрушкогорски Манастири у романтичним шумама богати су старинама и уметнинама, у којима је сачуван добар део историје српског народа у Војводини. Има четрнајст манастира, о којима доноси „Билдервохе“, илустровани недељник у Новом Саду, у свом ускршњем броју чланак са сликама. Ускршњи број листа садржи у повећаном опсегу од 28 страна још низ интересантних илустрованих чланака, слика о догађајима из целог света, моду, филм, роман, врло интересантне мемоаре, хумор, радио-прилог и др. „Билдервохе“ се добива код свих трафика и киоска те стоји 3 дин.

— Бивши режисер банске управе, Светислав Марковић

осуђен је на три године робије, губитак службе и 3 године губитак часних права. До правојности пресуде осуђени Марковић пуштен је на слободу. Државни тужилац уложио је против пресуде жалбу.

— Свемо три вечери а то за време Ускршњих празника, у суботу 27, недељу 28 и недеља 29 о. м. гостује у ресторацији Народног спомен-дома наш омиљени и популарни Радио певач Јово Милићевић-Мостарац. На програму су најпопуларније народне песме.

МИСЛИ

Чему служи мудровање о скривеним и тамним стварима, кад на страшном суду неће замерити што их нисмо знали.

Помрачење је узрок спотицања, спотицање паду, а пад душевној смрти.

Помрачени (опијени) вином, често се трезне водом, док они, који су помрачени (опијени) страстима, трезне се сузама.

Диста, на страшном суду неће нас питати шта смо читали, него шта смо учинили; ни јесмо ли добро говорили, него јесмо ли добро (поштено) живели.

Чврста вера мајка је одрицања од света, а појава њој противна, сама је по себи јасна.

Непоколебива нада јесу врата безпристрасности, а појава њој противна јасна је сама по себи.

Онај је заиста велики, који је мали у својим очима, и за кога почаст овога света ништа не значе.

Покорност се рађа од стида према самом себи и од жеље за душевним здрављем.

Као што је немогуће да глдан не мисли о хлебу, тако је немогуће да се спасе онај, ко се не сећа смрти и страшнога суда.

Као што ветрови замућују бездав, тако и јарост више од свих страсти замућује ум човека.

Бесмртност је на почетку живота, а не на његовом крају. Ова је извор, а не утока.

Мудрост је једна, но многи су и различни судови у које се она улива. (С. П.)

Кад се Бог у души пробуди, онда ни најусамљеније место није усамљено. — Емерсон.

Отаџбина је као живо тело чије здравље зависи од правилног рада свију његових органа. — Павле Бурв.

Не величај се богатством, ако га имаш; ни пријатељима, зато што су моћни; него Богом који све даје и који изнад свега хоће себе да да.

Љубав према Отаџбини води развијању врлина, а развијање врлина води љубав према Отаџбини. — Монтеѕкје.